

Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

УДК 327:620.9:338.2:355.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20115968>

**Глобальні енергетичні ринки як каталізатор воєнних криз у
ресурсозалежних державах**

Павлик Олег Васильович,

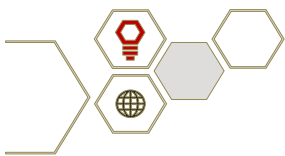
аспірант (спеціальність «Політологія»),

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Лубни, Україна, <https://orcid.org/0009-0002-7017-464X>

Прийнято: 16.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація. Глобальна трансформація енергетичних ринків посилює їхній вплив на політичну та безпекову динаміку ресурсозалежних держав. Волатильність цін на енергоносії, асиметрія доступу до ресурсів і зростання геополітичної конкуренції формують нові ризики дестабілізації, що здатні трансформуватися у воєнні кризи. За цих умов особливої актуальності набуває аналіз взаємозв'язку між економічною структурою держав, їхньою інституційною спроможністю та реакцією на зовнішні енергетичні шоки. Метою статті є комплексне дослідження глобальних енергетичних ринків як каталізатора воєнних криз у ресурсозалежних державах через виявлення структурних передумов, аналіз механізмів впливу та систематизацію факторів модерації конфліктного потенціалу. Методологічну основу роботи становлять системний підхід, порівняльний аналіз, елементи політико-економічного моделювання та типологізація ресурсних економік. У результаті дослідження встановлено, що рівень конфліктогенності прямо пов'язаний із типом ресурсної залежності та характером політичного режиму держави.

Сформовано типологію ресурсозалежних країн, що дає змогу ідентифікувати групи підвищеного ризику, а також змодельовано причинно-наслідковий механізм трансформації коливань енергетичних ринків у соціально-політичну нестабільність із подальшою ескалацією воєнних конфліктів. Доведено, що інституційна спроможність, рівень корупції, диверсифікація економіки та геополітична інтегрованість є основними модераторами впливу зовнішніх шоків, визначаючи варіативність кризових сценаріїв. З'ясовано, що глобальні енергетичні ринки виконують роль тригера кризових процесів, однак їхній деструктивний потенціал реалізується через внутрішні структурні дисбаланси держав. Обґрунтовано, що поєднання ресурсної залежності з інституційною слабкістю збільшує вразливість до ескалації конфліктів, тоді як диверсифіковані економіки з розвиненими інститутами демонструють вищу адаптивність до зовнішніх шоків. Запропонована аналітична рамка допомагає поглибити розуміння природи воєнних криз і може бути використана для розроблення стратегій зміцнення стійкості ресурсозалежних економік.

Ключові слова: ресурсна залежність, енергетична волатильність, конфліктогенність, інституційна спроможність, політична дестабілізація, економічні шоки, геополітичні фактори.

Global energy markets as a catalyst for military crises in resource-dependent states

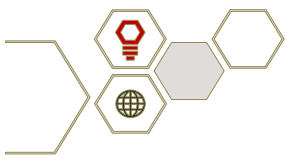
Oleh Pavlyk,

PhD Student (in Political Science),

Luhansk Taras Shevchenko National University,

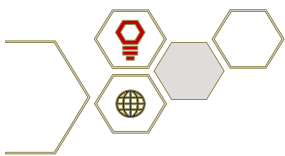
Lubny, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-7017-464X>

Abstract. In the context of the ongoing global transformation of energy markets, their influence on the political and security dynamics of resource-dependent states is intensifying. Price volatility in energy markets, asymmetries in

resource access and the growing geopolitical competition create new destabilization risks that may evolve into military crises. Particular relevance is attached to the analysis of the relationship between the economic structure of states, their institutional capacity, and their responses to external energy shocks. The purpose of the article is to provide a comprehensive study of global energy markets as a catalyst for military crises in resource-dependent states by identifying structural preconditions, analyzing impact mechanisms, and systematizing factors that moderate conflict potential. The methodological framework is based on a systemic approach, comparative analysis, elements of political-economic modeling, and the typologization of resource-based economies. The study demonstrates that the level of conflict potential is directly related to the type of resource dependence and the nature of the state's political regime. A typology of resource-dependent states has been developed, enabling the identification of high-risk groups. In addition, a causal mechanism has been modeled to explain how fluctuations in energy markets transform into socio-political instability, eventually leading to the escalation of military conflicts. It has been proven that institutional capacity, corruption levels, economic diversification, and geopolitical integration act as key moderators of external shocks, shaping the variability of crisis scenarios. Global energy markets function as triggers of crisis processes; however, their destructive potential is realized through internal structural imbalances of states. It is substantiated that the combination of resource dependence and institutional weakness increases vulnerability to conflict escalation, whereas diversified economies with developed institutions demonstrate greater adaptability to external shocks. The proposed analytical framework contributes to a deeper understanding of the nature of military crises and can be applied in developing strategies to enhance the resilience of resource-dependent economies.

Keywords: resource dependence, energy volatility, conflict potential, institutional capacity, political destabilization, economic shocks, geopolitical factors.

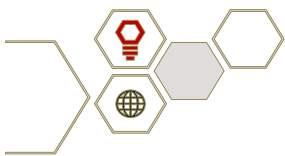
Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку міжнародних відносин характеризується посиленням ролі глобальних енергетичних ринків як одного з основних чинників формування політичної та безпекової архітектури світу. Зростаюча волатильність цін на енергоносії, концентрація ресурсів в обмеженій кількості держав та інтенсифікація геополітичної конкуренції спричиняють суттєві трансформації у функціонуванні національних економік, особливо тих, що мають високий рівень ресурсної залежності.

У таких умовах енергетичні ринки перестають бути виключно економічним явищем і набувають ознак системного чинника, що впливає на політичну стабільність, соціальну динаміку та рівень безпеки держав. Для ресурсозалежних економік коливання глобальних ринків можуть бути не лише джерелом доходів, але й каталізатором кризових процесів, здатних призводити до внутрішніх і зовнішніх воєнних конфліктів.

Проблема полягає у відсутності цілісного наукового підходу до пояснення механізмів, через які енергетичні шоки трансформуються у воєнно-політичні кризи, а також у недостатньому врахуванні ролі інституційних та геополітичних факторів у цьому процесі.

Зв'язок вказаної проблеми з важливими науковими й практичними завданнями полягає в необхідності розроблення аналітичних інструментів для прогнозування конфліктних ризиків, підвищення стійкості держав до зовнішніх економічних впливів та створення ефективної політики управління ресурсною залежністю. Результати дослідження можуть бути використані у сфері міжнародної безпеки, енергетичної політики та стратегічного державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений огляд наукових джерел засвідчує комплексний і міждисциплінарний характер впливу глобальних енергетичних ринків на формування воєнних криз, поєднуючи підходи політичної економії, безпекових студій та міжнародних відносин. Це дає змогу не лише окреслити теоретико-методологічні засади проблеми, але й

виявити основні прикладні аспекти гарантування стійкості ресурсозалежних держав в умовах зовнішніх шоків.

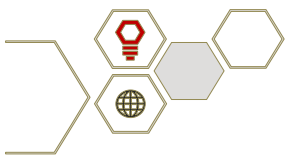
Так, О. Генералов [1] акцентує увагу на трансформації міжнародних енергетичних стратегій під впливом воєнного конфлікту в Україні, підкреслюючи взаємозалежність енергетичної безпеки та геополітичної стабільності. Механізми зміцнення економічної безпеки держави під час ринкових трансформацій розглядає Д. О. Папирін [2], що створює основу для розуміння структурної вразливості ресурсозалежних економік до зовнішніх кризових впливів.

Учені А. В. Полухін, К. Ю. Редько та Я. В. Селіхова [3] аналізують практичні аспекти подолання кризових явищ у паливно-енергетичному секторі в умовах воєнного стану, що допомагає виявити інструменти адаптації до енергетичних шоків. Роль геополітичного фактора у функціонуванні європейського енергетичного ринку досліджують Г. В. Дугінець, Т. Л. Зубко та О. В. Генералов [4], наголошуючи на впливі політичних ризиків на ринкову динаміку.

Значення міжнародного співробітництва в енергетичній сфері як інструменту стабілізації та зниження конфліктних ризиків розкриває Т. Зубко [5], тоді як А. В. Полухін, Н. М. Ткачова, Я. П. Лукашевич, А. В. Чернявський [6] зосереджують увагу на внутрішніх механізмах гарантування енергетичної безпеки, підкреслюючи їхню роль у протидії зовнішнім викликам.

Науковці О. І. Когут-Ференс та О. С. Морозова [7] вивчають механізми регулювання світового енергетичного ринку, що дає змогу зрозуміти інституційні основи його функціонування та впливу на національні економіки. Динаміку енергетичної безпеки України в умовах тривалої війни досліджує А. Лісовий [8], звертаючи увагу на важливість адаптаційних стратегій.

Значення енергетичної безпеки як компонента економічної стабільності держави обґрунтовують А. Мазаракі та Т. Мельник [9], акцентуючи на необхідності комплексного підходу до її зміцнення. Автори В. В. Ксендзук,

М. Ю. Покотило [10] оцінюють вплив російсько-української війни на трансформацію глобальних енергетичних ринків, що є вагомим для розуміння сучасних тенденцій їх розвитку.

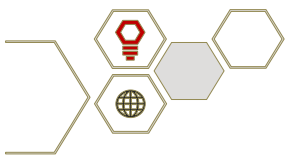
Науковці Ю. Коваленко, Д. Лазаренко та О. Марченко [11] визначають перешкоди й перспективи гарантування енергетичної безпеки під час війни, акцентуючи на структурних обмеженнях і потенціалі їх подолання. При цьому Ю. Мороз [12] розглядає механізми управління економічною безпекою в умовах динамічних змін, що дає змогу інтегрувати енергетичний фактор у ширший контекст національної безпеки.

У міжнародному вимірі Л. Кудабаяєва (L. Kudabayeva), М. Іманова (M. Imanova), А. Зурбаєва (A. Zurbayeva), Г. Мусаєва (G. Mussaeva) та А. Абубакірова (A. Abubakirova) [13] вивчають асиметричні взаємозв'язки між цінами на нафту, споживанням енергії та екологічними наслідками, що розкриває складність впливу ресурсного фактора на розвиток держав. Бібліометричний аналіз досліджень у сфері енергетичної безпеки здійснюють Ю. Цзян (Y. Jiang) та С. Лю (X. Liu) [14], що допомагає окреслити основні тренди й напрями наукового дискурсу.

Підходи до сталого енергетичного планування в контексті нових глобальних викликів обґрунтовують М. Цангас (M. Tsangas), І. Папаміхаель (I. Paramichael) та А. А. Зорпас (A. A. Zorpas) [15], підкреслюючи важливість переходу до більш стійких моделей розвитку. Водночас Л. Тихий (L. Tichy) та З. Дубський (Z. Dubský) [16] аналізують еволюцію енергетичних відносин ЄС з Росією до початку повномасштабної війни, що дає змогу зрозуміти передумови сучасних геополітичних трансформацій.

Узагальнення наукових підходів засвідчує фрагментарність дослідження впливу глобальних енергетичних ринків на воєнні кризи та відсутність інтегрованого бачення цієї проблематики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень у сфері політичної економії ресурсів та

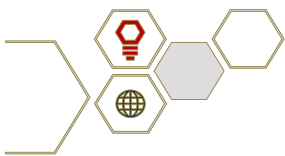
конфліктології, низка важливих аспектів залишається недостатньо опрацьованою.

Передусім у науковій літературі відсутня узгоджена типологія ресурсозалежних держав, яка б системно поєднувала характеристики економічної структури, політичного режиму та рівня конфліктогенності. Наявні підходи здебільшого фокусуються на окремих ресурсах або регіонах, що зменшує можливість формування узагальнених висновків. Недостатньо вивченими є механізми трансформації економічних шоків у воєнні кризи. У більшості робіт розглянуто або економічні, або політичні аспекти окремо й не враховано їхню взаємодію в межах єдиного процесу. Це ускладнює розуміння причинно-наслідкових зв'язків та не дає змоги повною мірою пояснити динаміку ескалації конфліктів. Також мало уваги приділено ролі інституційних та геополітичних факторів як модераторів впливу енергетичних ринків. Зокрема, не до кінця з'ясовано, чому за подібних економічних умов одні держави демонструють стійкість, тоді як інші стають осередками воєнної нестабільності.

Причинами таких прогалин є складність міждисциплінарного аналізу, обмеженість доступу до порівняльних даних та домінування вузькоспеціалізованих підходів у наукових публікаціях. Вирішення зазначених проблем є принципово важливим для цілісного уявлення про природу воєнних криз у ресурсозалежних державах. У межах цього дослідження акцент зроблено на інтеграції структурного, процесного й інституційного підходів, що дає змогу не лише описати явище, але й пояснити його внутрішню логіку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження впливу глобальних енергетичних ринків на формування воєнних криз у ресурсозалежних державах з урахуванням структурних, процесних та інституційних чинників.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Ідентифікувати структурні залежності між типами ресурсної економіки, характером політичного режиму та рівнем конфліктогенного потенціалу держав.

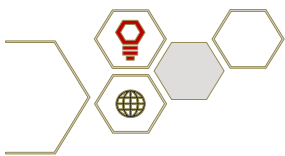
2. Проаналізувати механізми впливу глобальних енергетичних ринків на ескалацію воєнних криз через виявлення причинно-наслідкових зв'язків між економічними, соціальними та політичними процесами.

3. Систематизувати інституційні й геополітичні фактори, що модулюють вплив енергетичних шоків на конфліктну динаміку, визначивши умови підвищення або зниження стійкості держав.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні трансформації глобальних енергетичних ринків актуалізують необхідність переосмислення їх ролі у формуванні воєнно-політичної нестабільності, особливо в державах із високим рівнем ресурсної залежності. Динаміка цін на енергоносії, нерівномірність їх розподілу та геополітична конкуренція створюють середовище підвищеної невизначеності, у якому економічні шоки здатні швидко трансформуватися в безпекові виклики [1; 7, с. 45]. При цьому ресурсна залежність є не лише економічним, але й системним чинником, що окреслює траєкторію політичного розвитку та рівень стійкості держави до кризових явищ.

Важливо враховувати, що вплив енергетичних ринків на конфліктну динаміку є опосередкованим і реалізується через сукупність внутрішніх структурних параметрів, зокрема тип економічної моделі, інституційну спроможність та характер політичного режиму. Саме тому в науковому дискурсі дедалі більшої ваги набувають підходи, спрямовані на інтеграцію економічного й безпекового аналізу, що дає змогу встановити глибинні причинно-наслідкові зв'язки між ресурсною спеціалізацією та ризиками ескалації конфліктів.

З огляду на це, доцільним є системне структурування типів ресурсної залежності держав, що допомагає не лише класифікувати їх за основними

параметрами, але й виявити закономірності формування конфліктогенного потенціалу. Такий підхід сприяє переходу від опису окремих кейсів до узагальнення моделей поведінки ресурсозалежних економік у кризових умовах.

Зокрема, дослідження трансформацій енергетичних ринків під впливом геополітичних чинників, оцінювання наслідків воєнних конфліктів для глобальної енергетичної динаміки, а також аналіз механізмів регулювання світового енергетичного ринку створюють підґрунтя для виділення головних параметрів, що визначають конфліктогенний потенціал держав.

Саме на цій теоретико-методологічній базі розроблено типологію ресурсної залежності, яка відображає взаємозв'язок між економічною структурою, політичним режимом та рівнем конфліктних ризиків (табл. 1).

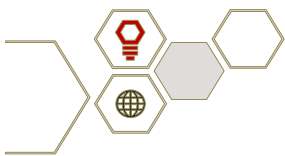
Таблиця 1

Типологія ресурсної залежності та конфліктогенного потенціалу держав

Тип ресурсної моделі	Домінуючий ресурс	Рівень економічної залежності	Тип політичного режиму	Конфліктогенний потенціал
Моноекспортна	Нафта	Високий	Авторитарний	Високий
Газова	Природний газ	Високий	Гібридний	Середній – високий
Мінеральна	Рідкоземельні	Середній	Перехідний	Середній
Диверсифікована	Змішана модель	Низький	Демократичний	Низький

Джерело: сформовано автором на основі [4; 7, с. 46; 10, с. 46]

Запропонована типологія дає змогу виявити стійкі закономірності взаємозв'язку між характером ресурсної залежності та рівнем конфліктогенного потенціалу держав. Зокрема, встановлено, що концентрація економіки навколо одного домінуючого ресурсу суттєво підвищує чутливість до зовнішніх ринкових коливань, що в умовах слабких інституцій трансформується в політичну нестабільність. Водночас тип політичного режиму є критичним модератором цього впливу: авторитарні та гібридні

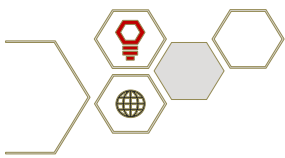

системи демонструють нижчу адаптивність до кризових змін порівняно з диверсифікованими демократичними моделями.

Отримані результати свідчать про те, що ресурсна залежність у поєднанні з інституційними обмеженнями створює структурну основу для виникнення та ескалації воєнних конфліктів. У цьому контексті типологія виконує не лише класифікаційну функцію, але й слугує аналітичним інструментом прогнозування ризиків, що допомагає ідентифікувати найбільш уразливі групи держав та обґрунтувати напрями підвищення їхньої стійкості до глобальних енергетичних шоків.

Виявлені в межах типологічного аналізу закономірності дають змогу окреслити структурні передумови формування конфліктогенного потенціалу ресурсозалежних держав, однак не розкривають механізмів його реалізації. Конфліктогенність, як інтегральна характеристика, набуває практичного виміру лише в динаміці взаємодії економічних, соціальних і політичних процесів [11, с. 262]. У цьому розумінні принципово важливим є перехід від статичного опису моделей ресурсної залежності до аналізу процесів трансформації зовнішніх енергетичних шоків у внутрішні кризові явища. Оскільки одна й та ж структурна модель ресурсної залежності може продукувати різні наслідки залежно від інтенсивності зовнішніх впливів і адаптаційної спроможності держави, постає необхідність у вивченні причинно-наслідкових зв'язків, що забезпечують трансформацію економічної дестабілізації в політичну та воєнну ескалацію. Такий підхід дає можливість не лише пояснити природу конфліктів, але й ідентифікувати критичні точки їх загострення.

Дослідження глобальних енергетичних ринків як каталізатора воєнних криз потребує застосування процесного підходу, що допомагає окреслити динаміку трансформації економічних шоків у безпекові загрози. Коливання цін на енергоносії, зумовлені як ринковими, так і геополітичними чинниками, безпосередньо діють на фіскальну стабільність ресурсозалежних держав,

формує передумови для соціально-економічної напруги. Водночас аналіз впливу воєнних конфліктів на енергетичні ринки причинно-наслідкових зв'язків між цінами на енергоносії та економічними процесами, а також узагальнення наукового дискурсу у сфері енергетичної безпеки свідчать про наявність складної багаторівневої системи взаємодій.

Саме тому доцільним є моделювання механізму ескалації, що відображає послідовність переходу від економічних дисбалансів до воєнно-політичних криз (рис. 1).

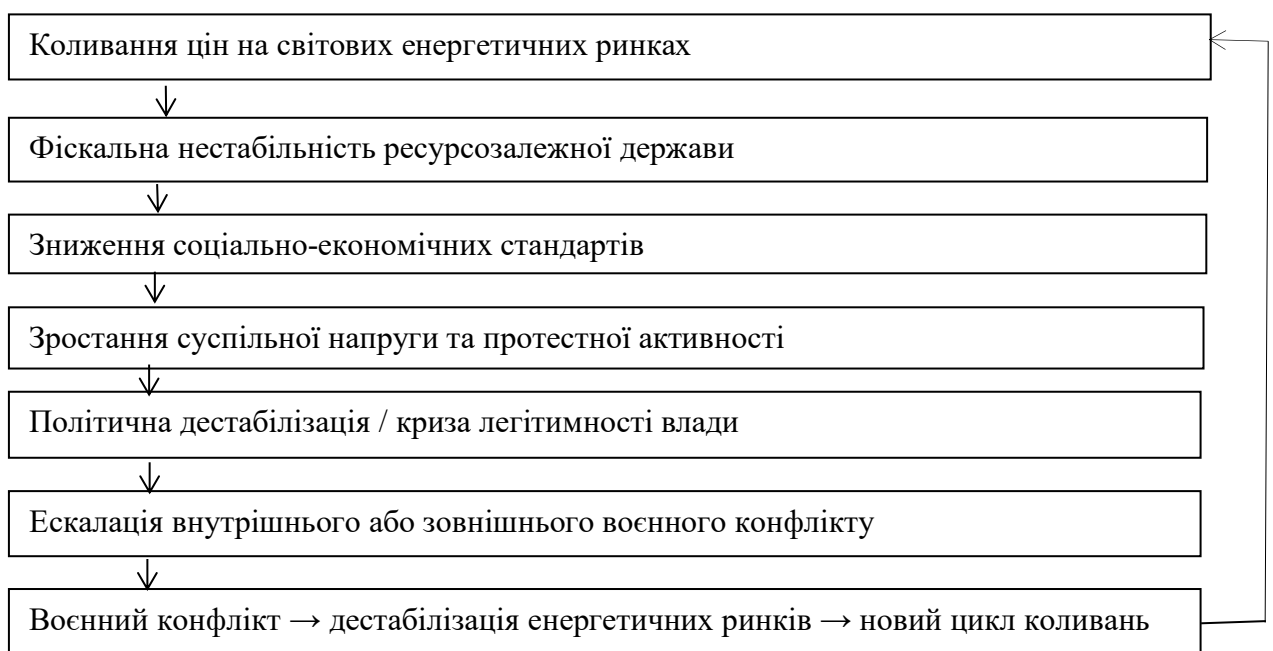
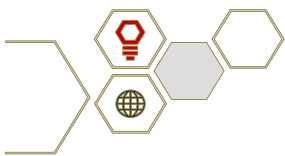

Рис. 1. Механізм впливу глобальних енергетичних ринків на ескалацію воєнних криз

Джерело: сформовано автором на основі [10, с. 47; 13; 14]

Запропонований причинно-наслідковий механізм дає змогу концептуалізувати ескалацію воєнних криз як багаторівневу трансформацію зовнішніх економічних імпульсів у внутрішні дестабілізаційні процеси. Коливання цін на енергоносії запускає ланцюгову реакцію, унаслідок якої фіскальні дисбаланси спричиняють зростання соціальної напруги, підривають політичну стабільність і створюють передумови для загострення конфліктів у країні.

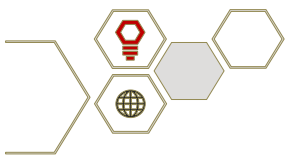
Вказаний механізм відображає циклічний характер взаємодії між коливаннями цін на енергетичних ринках і збройними протистояннями. Воєнні дії є не лише наслідком ринкової мінливості, а й фактором подальшої дестабілізації глобальних енергетичних систем, формуючи замкнене коло кризових явищ.

Отже, моделювання процесу дестабілізації ресурсозалежних держав допомагає інтерпретувати глобальні енергетичні ринки як активний елемент складної адаптивної системи, у якій зовнішні шоки та внутрішні характеристики держав взаємодіють, підсилюючи або, навпаки, пом'якшуючи конфліктні ризики. Це закладає аналітичну основу для прогнозування сценаріїв розвитку воєнних криз та розроблення механізмів їх превенції.

Механізм ескалації воєнних криз дає змогу простежити загальну логіку трансформації енергетичних шоків у політичну нестабільність, однак його реалізація має варіативний характер у різних державах. Навіть за подібних зовнішніх умов одні країни демонструють відносну стійкість, тоді як інші стають осередками затяжних конфліктів, що свідчить про визначальну роль внутрішніх чинників у модифікації зовнішніх впливів.

У цьому розумінні вагомого значення набуває інституційне середовище як простір адаптації до глобальних викликів. Вивчення механізмів гарантування економічної безпеки та управління структурними трансформаціями економіки підтверджують [2, с. 130], що ефективність державного управління та якість інституцій визначають здатність до нейтралізації кризових впливів. Водночас емпіричні спостереження вказують на те [13, р. 741], що відмінності в реакціях держав на зовнішні енергетичні шоки зумовлені рівнем диверсифікації економіки, інституційною спроможністю та характером геополітичної інтеграції.

Аналіз підходів до управління економічною безпекою, оцінювання перешкод забезпечення енергетичної стійкості в умовах війни, а також дослідження ролі міжнародного співробітництва в енергетичній сфері дають

змогу виокремити основні фактори, що визначають здатність держав протистояти дестабілізаційним впливам. Чинники, що модулюють вплив енергетичних коливань на конфліктну динаміку, узагальнено в табл. 2.

Систематизація інституційних та геополітичних чинників дає змогу дійти висновку, що ресурсна залежність сама собою не є визначальним фактором виникнення воєнних конфліктів, а її вплив реалізується через складну систему внутрішніх і зовнішніх взаємодій. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє здатність держави забезпечувати ефективне управління, підтримувати інституційну стабільність та здійснювати стратегічну диверсифікацію економіки.

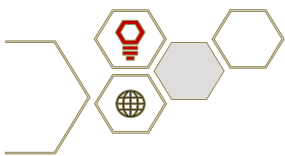
Таблиця 2

Інституційні та геополітичні чинники модерації конфліктного потенціалу

Чинник	Характеристика	Вплив на стійкість держави	Ймовірний результат
Інституційна спроможність	Ефективність управління, верховенство права	Підвищує адаптивність	Стабілізація
Рівень корупції	Ступінь неформальних практик	Знижує керованість	Ескалація
Диверсифікація економіки	Частка неенергетичних секторів	Зменшує залежність	Стабілізація
Геополітичні альянси	Участь у міжнародних союзах	Підсилює безпекові гарантії	Стримування конфлікту
Зовнішній тиск	Санкції, конкуренція за ресурси	Збільшує напруження	Ескалація

Джерело: сформовано автором на основі [5, с. 25; 11, с. 263; 12, с. 131]

Високий рівень інституційної спроможності й інтегрованість у міжнародні безпекові структури сприяють трансформації зовнішніх економічних викликів у контрольовані процеси, мінімізуючи ризики конфліктної ескалації. Водночас корупційні практики, слабкість державних

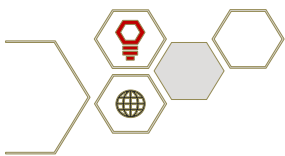

інститутів і надмірна залежність від зовнішніх ресурсних потоків підсилюють вразливість до дестабілізаційних впливів і створюють передумови для загострення кризових явищ. Отже, взаємозв'язок між динамікою енергетичних ринків і воєнними кризами набуває цілісного пояснення, тобто глобальні ринки є тригером дестабілізаційних змін, механізми трансформації енергетичних шоків визначають розвиток кризових процесів, а інституційне середовище формує їх кінцеві наслідки. Це дає змогу розглядати конфліктогенність як багаторівневу категорію, що потребує комплексного підходу до її аналізу й управління.

Отримані результати є методологічним підґрунтям для подальших досліджень у сфері політичної економії безпеки та можуть бути використані для розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення стійкості ресурсозалежних держав під час глобальної нестабільності.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що глобальні енергетичні ринки відіграють системоутворювальну роль у формуванні воєнних криз у ресурсозалежних державах і є не лише зовнішнім фактором впливу, а й каталізатором дестабілізаційних процесів. Доведено, що головним чинником вразливості є не стільки сам факт наявності ресурсної бази, скільки характер економічної структури держави, рівень її диверсифікації та здатність до адаптації в умовах зовнішніх шоків. Систематизована в межах роботи типологія ресурсозалежних держав дала змогу ідентифікувати групи країн підвищеного конфліктного ризику та виявити структурні передумови їхньої дестабілізації.

З'ясовано, що трансформація коливань енергетичних ринків у воєнно-політичні кризи відбувається через послідовний ланцюг взаємопов'язаних процесів – від фіскальної нестабільності до зростання соціальної напруги та подальшої політичної дестабілізації. Запропонований причинно-наслідковий механізм допоміг обґрунтувати нелінійний і циклічний характер цих процесів з урахуванням ефекту зворотного впливу воєнних конфліктів на

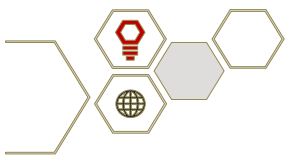

функціонування глобальних енергетичних ринків. Водночас підтверджено, що інституційна спроможність держави, рівень корупції, ступінь економічної диверсифікації та характер геополітичної інтегрованості є основними модераторами, які визначають варіативність сценаріїв розвитку кризових процесів – від їх стримування до ескалації. Практичне значення результатів полягає в можливості використання вказаної аналітичної рамки для прогнозування конфліктних ризиків, удосконалення енергетичної політики та розроблення стратегій зміцнення стійкості ресурсозалежних держав в умовах глобальної нестабільності.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на поглиблення міждисциплінарного аналізу із залученням інструментів кількісного моделювання, аналізу великих даних та сценарного прогнозування, що дасть змогу уточнити механізми взаємодії енергетичних ринків і безпекових процесів та підвищити прикладну цінність отриманих результатів.

Список використаних джерел

1. Генералов О. Реалії та виклики енергетичної безпеки: вплив конфлікту в Україні на міжнародні енергетичні стратегії. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-7>.
2. Папирін Д. О. Механізми забезпечення економічної безпеки України в умовах формування ринкової економіки: стратегічні виклики та перспективи. *Актуальні проблеми державного управління*. 2024. Т. 65, № 2. С. 130–148. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-2-07>.
3. Полухін А. В., Редько К. Ю., Селіхова Я. В. Шляхи подолання кризових ситуацій у сфері паливно-енергетичного комплексу в умовах воєнного стану (український досвід). *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 6. С. 39–42. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.6.8>.
4. Дугінець Г. В., Зубко Т. Л., Генералов О. В. Геополітичний фактор на європейському енергетичному ринку. *Ефективна економіка*. 2024. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.11>.

5. Зубко Т. Міжнародне співробітництво в енергетичній сфері. *Економічні науки*. 2024. Т. 135, № 4. С. 25–37. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(135\)02](https://doi.org/10.31617/3.2024(135)02).

6. Полухін А. В., Ткачова Н. М., Лукашевич Я. П., Чернявський А. В. Актуальні питання процесів енергетичної безпеки України. *Академічні візії*. 2023. № 18. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7794873>.

7. Когут-Ференс О. І., Морозова О. С. Механізм регулювання світового енергетичного ринку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. № 34. С. 45–52. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7081647>.

8. Лісовий А. Енергетична безпека України: другий рік війни. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 1. С. 124–129. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-17>.

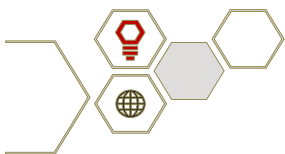
9. Мазаракі А., Мельник Т. Енергетична безпека країни. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. Т. 133, № 2. С. 4–29. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)01](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)01).

10. Ксендзук В. В., Покотило М. Ю. Енергетична безпека України та світу: оцінка наслідків впливу російсько-української війни та прогнози трансформації ринку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 2 (112). С. 46–53. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-2\(112\)-46-53](https://doi.org/10.26642/ema-2025-2(112)-46-53).

11. Коваленко Ю., Лазаренко Д., Марченко О. Енергетична безпека країни під час війни: бар'єри та перспективи подолання. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2024. Т. 326, № 1. С. 262–266. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-41>.

12. Мороз Ю. Механізм забезпечення управління економічною безпекою в умовах динамічних і структурних змін розвитку національної економіки України. *Суспільство та безпека*. 2024. № 1(2). С. 131–140. DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2024-1\(2\)-131-140](https://doi.org/10.26642/sas-2024-1(2)-131-140).

13. Kudabayeva L., Imanova M., Zurbayeva A., Mussaeva G.,

Abubakirova A. Analysis of the asymmetric causal relationship between oil prices, oil consumption and environmental degradation in Kazakhstan. *International Journal of Energy Economics and Policy*. 2025. Vol. 15, № 5. P. 741–746. DOI: <https://doi.org/10.32479/ijeeep.19856>.

14. Jiang Y., Liu X. A bibliometric analysis and disruptive innovation evaluation for the field of energy security. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, № 2. 969. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15020969>.

15. Tsangas M., Papamichael I., Zorpas A. A. Sustainable energy planning in a new situation. *Energies*. 2023. Vol. 16, № 4. 1626. DOI: <https://doi.org/10.3390/en16041626>.

16. Tichý L., Dubský Z. The EU energy security relations with Russia until Ukraine war. *Energy Strategy Reviews*. 2024. Vol. 52. 101313. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.esr.2024.101313>.